

Издаје два пута
у мјесецу

Цијена за Аустро-Угарску: на годину К 2-40
на по године. К 1-20
на четрт год. К —60
За друге земље: на годину 4 круне. Појединачни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по цјеновнику. Ако се више од три пута уврћују, рачунају се јефтиније.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу на уредништво „Српског Кола народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Дужницима „Српског Кола“.

Пошто настапа сада четврта четврт, то молимо све своје претплатнике, који још не обновише претплате за ову пошљедњу четврт, да то одмах учине. Ко најкашње за мјесец дана, рачунајући то од данас, не пошље свој дуг, обуставићемо му лист. Вересије одсад нема. Ко хоће да чита лист и да се користи њиме, треба и да редовно плати своју претплату.

Уредништво и управа „Српског Кола“.

Избор у Војнићу.

Живио Васе Муачевић!

У војничком изборном котару изабран је мјесеца маја за народног посланика на програму бивше владине, тако зване народне странке д-р Душан Пелеш, адвокат у Петрињи против д-ра Боже Винковића, кандидата удружене хрватске и српске опозиције. Против избора д-ра Пелеша поднио је д-р Винковић протест на сабор и тражио да се тај избор уништи.

Кад је д-р Пелеш ступио у сабор, он је одмах на почетку саборског рада оставио владину странку, јер је видио да она неће и не мисли да ради, онако како је народу прије избора обећавала. Он је својим гласом помогао здружену опозицију у њезину тешком раду и борби против дотадашње владине странке, која се последице неког времена и расула као разбијена војска.

Кад је то свршено, догодило се то да је д-р Винковић повукао свој протест, а онда је д-р Пелеш сматрао за своју дужност, да положи војнички мандат, то јест, да иступи из сабора, као војнички посланик, па да народ себи изабере новог посланика. Д-р Пелеш је радио као поштен и частан човјек и последице овога корак мисли да ступи у редове српске народне самосталне странке.

Према томе је војнички изборни котар остао без својег заступника и за неколико дана имаће изборници војнички да бирају себи новог заступника.

Извршни одбор српске народне самосталне странке у Војнићу, јавио је средишњем одбору самосталне странке у Загребу, да они желе имати за свога кандидата Васу Муачевића, познатог борца за народна права и Муачевић је постављен за кандидата српске и хрватске коалиције у изборни котар војнички.

Ко је Васе Муачевић? О томе врло лијепо каже „Нови Србобран“ ево овако:

Као Србин задужио је српски народ у велико. На сваком пољу, друштвеном, привредном, политичком радио је неуморно и с успјехом. Као политичар био је увијек, у сваком погледу исправан. Истицао се у првим редовима српске самосталне странке у најтежим временима. Није бјежао ни од најжешће борбе, кад је то захтијевала наша народна ствар. Био је већ неколико пута кандидат странке у даљском котару, те је кроз шуме бајунета ишао кроз котар. И код посљедњих опћих избора био је проглашен за кандидата у доњем граду у Осијеку. Али за вољу споразума с хрватском опозицијом одустао је од кандидатуре у корист д-ра Ковачевића. Свеједно је зато живо радио за побједу опозиције, те је по самом признању осјечких Хрвата у велико његова заслуга, што је постигнут изборни успјех у горњем граду Осијеку.

Г. Муачевић искрен је и одушевљен присталица српско-хрватског споразума и најновијег правца у нашој отаџбини, који се обично зове „нови курс“. На споразуму између Срба и Хрвата радио је без прекида, а као градски заступник толико се заузимао за интересе града Осијека и за његов народни карактер, да је данас у хрватском друштву у Осијеку необично уважен и поштован. Осим тога ваља истаћи, да је г. Муачевић живо учествовао у оној историјској конференцији, која је донијела задарску резолуцију и тим учврстила темеље за српско-хрватски споразум. Стварање српско-хрватске коалиције била је само једна природна посљедица споразума, утемељена ријечком и задарском резолуцијом. Према томе мора кандидатура г. Васе Муачевића загријати не само сваког Србина, него и Хрвата, коме је стало до тога, да се ново политичко стање у нашој отаџбини

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и последице, да га читате.

чврсти. Г. Васо Муачевић даровит је и спреман човјек. Уз то потпуно материјално независан. Што се тих ствари тиче, може он уз бок стати ма коме нашем јавном раднику. Али има нешто, што га одликује нарочито и засебно. То су истакли неки хрватски листови. Г. Муачевић је наиме стручно спреман и ванредно познаје питања економска. У том погледу биће он за наш сабор најодличнији добитак. Наш је сабор врло оскудан у таким људима. А какво је то велико зло, може просудити свако, ко уважи, да је данас наступило и за нас доба смишљеног рада, који у подизању народне привредне снаге види један од најглавнијих наших задатака.

Са свију дакле страна и гледалишта избор је г. Васе Муачевића врло потребан и ми се надамо, да ће наши пријатељи, пријатељи народне ствари, присталице српске и хрватске коалиције као један човјек стати уз г. Васу Муачевића. Његов ће избор поздравити и наша странка и цијела коалиција с искреном радошћу и одушевљењем. Живио г. Васо Муачевић!

Скупштине српске самосталне странке.

За други дан послје изборне скупштине у Кореници била је заказана у *Петровом селу* скупштина српске самосталне странке за изборни котар коренички. Нема сумње, да је ово једна од најуспјелијих скупштина, што су се одржавале у задње вријеме. На њој је имао и народни заступник г. *Светозар Прибићевић* да обавијести о свом раду и политичком положају, те да заједно са народним пријатељима проведе страначку организацију. Петровосељани су се за задњег избора борили јуначки и знали извојевати побједу народне ствари, а сад су показали, колико им је мила, колико драга и велика појава народног заступника њихова. Још у Пријебоју чекало је мноштво Петровосељана под српским барјацима, кад ће се помолити Кореничани у пратњи свога и њихова драгог посланика. У име грађана и изборника први га поздрави управитељ општине госп. Гавро Љубојевић, нагласивши, како им је драг и свет час овај, када народни заступник ступа на њихово тле, да чује, види и испита народне потребе и тегобе. У подужем говору стави му на срце највеће и најпрече потребе цијелог народа и отаџбине, а напосе његова котара. Послје заступникове захвалнице на срдачном дочеку и искрености, у којој је истакао, да управитељу општине захваљује као представнику општинске самоуправе, а не као чиновнику, јер неће да прима чиновничке поздраве, полети дуги низ кола низ пријебојску низину према Петровом селу, гдје је чекало мноштво

народа, чекало да види и чује и да се изјада заступнику своме, јер ће га он хтјети и знати разумјети и помоћи наћи. Заставе српске и хрватске лепршале су зраком, кола су се примицала, а народ се чекајући поворку стискао око великог и сјајног славолука. „Добро нам дошао“, писало је с једне стране славолука, који се високо дизао пред кућом трговца госп. Орлића, а с друге стране „Сретно путовао“. „Живио Прибићевић“ орило се из хиљаду грла, мноштво се заталаса, а пред народног заступника изађе г. Стојнић, да проговори из срца цијелог народа свога. Красни и полетни његов говор, пун непритајиване среће и задовољства овога часа, попратио је народ бурним клицањем заступнику своме, а иза тога ступи напријед, кћерка г. Љубовића, мала Зора с китом цвијећа и изрече лијепо и јасно попатну пјесмицу слободи, за коју се бори и народ овај са заступником својим. Од силног клицања и одушевљења једва је доспио г. Прибићевић да захвали, а онда га омладина подигне на рамена и понесе кроз народ, који је пјевао, клицао, јер је могао пјевати, док срце лупа тако јако, тако силно! Госп. заступник с одличнијим грађанима уђе у кућу честитог родољуба и вође народног г. *Орлића*, а свијет је чекао као један, кад ће почети заказана скупштина.

Око 12 сати прије подне отвори скупштину г. *Орлић*. Срећан је, што су настала друга времена, кад се смију народни људи да поразговоре с народом својим, нема бајонета ни пушака оне пропале банде, која је и кућу његову недавно дала опколити, као кућу најпростијег злочинца. Његовом тасту забранили су с кћерју његовом се састати. То је прошло, а ми, који смо се показали јакима, да срушимо те силнике, покажимо се јакима и за стваран рад, да излијечимо, чему још има лијека. Скупштина, која је бројила око 2000 душа одобравала је и Орлићевом говору и именује га једногласно за предсједника скупштине. Биљезници су били г. Богдан Ластавица и Бранко Орлић. Први узе ријеч г. *Стеван С. Калембер*, да протумачи програм српске самосталне странке. Говори лијепо о оснутку странке, њеном развоју и тежњама. Спомине заслуге Милетићеве и Паје Јовановића за српске ствари и политику. Затијем од тачке до тачке тумачи народу што хоће, жели и захтијева српска самостална странка у политици, а шта на привредном пољу. — Скупштина усваја и одобрава програм странке, поздрављајући њезине вође и прваке. — Иза г. *Калембера* узе ријеч народни заступник *Св. Прибићевић*. Народ га бурно поздравља. Он говори о узроку свога доласка, којему је једино то сврха да види и чује тегобе народне, да им узмогне наћи ли-

јека, те да од изборника својих, којима служи, затражи повјерење за будући а одобрење за досадањи заступнички рад. Затим у краће говори о раду коалиције, о њезиним тежњама и намјерама. Народ још не види користи од прекрета, али је томе криво, што се дуго чекало на народну владу. Данашња ће влада служити народ, као што је до сада народ служио влади. Уредићемо постепено али сигурно своје домаће ствари, али нећемо дирати туђе слободе, него ћемо тражити да и другиштује, цијени и чува слободу нашу. Неправедно нам се приговара, што подржавамо везе с нашом браћом изван граница ове монархије; то су везе срца које се не могу прекинути наредбама и декретима. Те се везе морају поштовати, а Срби ће се међутим заузимати за права и слободе наше заједничке отаџбине Хрватске можда и више него наша хрватска браћа.

Међу првим захтјевима тражићемо, да се осигура живот ратара, који је темељ наше народне снаге, а просјачки народ није у опће ни за какав напредак. Јасно је, да ћемо се заузимати за слободу сваког грађанина и спремати га за борбу и за наше државо-правне захтјеве. Приближивањем к народу успјех ће бити сигурнији. Радећи о опћим стварима, нећемо заборавити ни мјесне потребе. Жељезничко и т. з. козје питање у Лици нећемо и не смијемо пустити с вида, јер је то питање народног опстанка. Положај је наш и данас доста тежак, јер су Беч и Пешта навикли на нашу покорност, али уважимо, да су нам Нијемци највећи душмани, а с Мађарима можемо и хоћемо да живимо у миру и слози, док су приправни, да се заједно с нама боре за слободу малих и потиштених народа против завојевачке Аустрије. Нијемци раде против слободе других народа, нарочито против српскога, што нам свједочи истребљивање наше српске браће у Босни и Херцеговини. Тој и такој политици стаћемо на пут заједно с Угарском, јер нам то налаже и дужност као Србима. У свему томе раду треба слоге, јер у политици се данас ради с мноштвом (масама), а не с појединцима. (Бурно одобравање).

Г. Вурдеља говори о привредној политици. Држава треба, да се брине о привреди, јер што је већа привреда то је држава снажнија. Привредну је политику уврстила у свој програм и српска самостална странка; само ако на том пољу ојачамо, моћи ћемо се успјешно борити за друге тежње. Земљодјелство је најглавнија грана привреде, јер се њиме бави највећи дио људства. Баш земљодјелство стоји код нас слабо према многим бољим одношајима у другим напреднијим народима, гдје се оно подиже удруживањем и умјетном обрадом. Сто-

чарство је такођер на слабом ступњу, дочим се трговина прилично подиже. Српска самостална странка настојаће, да се привреда унапреди и да се држимо начела „Свој своме“. Ова ће се странка старати, да ваљаним законима подигне привреду, у којој је за нас у овим крајевима готово на првом мјесту и питање коза. То је за државу нашу било досад мало питање, али је нас разасуло по Прајској и Америци (глас: Откад су оне укинуте, све је добро укинута).

Послије лијепог и стварног говора пароха Вурдеље, узне закључну ријеч млади свештеник и катихета глињски г. Јован Рапајић. Он разлаже што је то организација и што је сврха и циљ организације појединих странака. Истиче важност извршних одбора и њихове дужности. Извршни ће одбори бити праведни тумачи народних жеља и потреба и они ће од времена до времена обавјешћивати свога засупника што народ хоће и жели. У извршни су одбор изабрани: Стојан Савић, Петар Коруга, Лука Дамјановић, Миле Кончар, Михајло Стакић, Симо Жигић, Илија Дракулић, Пајо Тишма, Вујо Опсеника, Стеван С. Калембер, Миливој Ђурчић, Стеван Вукадиновић, Максо Дракулић, Манојло Оклобција, Станиша Дракулић, Буде Рапајић, Илија Ђерић-Шијан, Буде Вукадиновић, Петар Орлић, Милан Стојнић, Геден Вурдеља, Милан Г. Ђукић, Гавро Љубовић, Милан Варда, Вид Бабић, Милан Михић, Петар Ковачевић, Мићо Делић, Вук Куга и Марко Влаисављевић.

Послије овога избора захвали предсједник госп. Орлић народу, што је овако помно и тријезно пратио говоре и стави му на срце, да сложним и истрајним радом помаже један другога, јер је само у слози и заједници спас.

Из стотине грла заоре поклице нар. заступнику и српској самосталној странци, а одушевљени народ уз пјесму и клицање понесе свога заступника до недалеке баште г. Стојнића, гдје је био приправљен свечани банкет. Истога дана на вече било је цијело мјесто свечано расвијетљено, а родољубне се пјесме и клицање разлијегале дуго у ноћ.

Сутрадан (10./IX.) је народни заступник госп. Прибићевић походио и мјесто Завале, гдје је такођер од народа био срдачно дочекан. Проборавивши кратко вријеме на Завалу и саслушавши тегобе појединаца, враги се народни заступник у Петровосело, а одавле је отишао преко Коренице на Удбину и Лапац.

*

У недјељу 27. августа (9. септембра) одржана је у *Борови*, котару вировитичком, скупштина српске народне самосталне странке. Скупштину је сазвао тамошњи парох г. Вељко *Лукић*,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

који одавна и истрајно и ријечју и пером ради и дјелује међу тамошњим народом, па је стекао угледа у цијелом крају, у народу без обзира на вјеру и народност. И на ову скупштину, која је одржана у ограниченем простору крај парохијског дома, дошло је неколико стотина Срба сељака, а било је и браће Хрвата, који су дошли као гости да чују говоре и разговоре. Из Загреба је на скупштину дошао народни заступник и уредник Буде *Будисављевић*, што је народу веома драго било, јер цијени и уважава пажњу, која му се поклања. Пошто је скупштина отворена, узео је ријеч заступник Будисављевић да у свом говору осветли народу данашње политичко стање у земљи.

Разложивши кратко, али јасно и прегледно прилике и стање у земљи прије саборских избора, оцртао је Будисављевић народу, како су непријатељи народа и народне слободе предузимали све могуће сплетке и подвале, да не дође до именовања нове владе и да се на првом кораку спријечи и омете политика новог правца (курза.) Све оно, што гадне душе и непоштена срца могу измислити, то се употребљавало против нових људи и против онијех хрватских и српских странака, које је у сабор унијела права народна воља, а које су прегле и које се боре, да и нашој отаџбини дуне лахор слободе. Али народна је божја, и божја је била јача него вражја, па је у овој борби победила народна ствар. На тешком мегдану помогли су нас наши савезници преко Драве, који су у новим људима видјели борце, који поштују туђу слободу, а за своју се боре. Видјели су људе, који неће да буду маљ у туђим рукама, већ који и хоће и настоје да већ једном и наш народ поведе и *своју* политику, а не туђинску. Доста смо за другога вадиле вруће кестење из ватре, доста је народ наш пролио крви и заложиио глава, доста је било у црно завијених матера и удовица, доста непојаних гробова, и сувише од нас вјековних бечких робоза.

Но борба против нове владе, против удружених Хрвата и Срба, није престала. Њу воде и даље са свим допуштеним и недопуштеним средствима они, који су прије имали власт у рукама и који су у ропству одржавали народ наш. Слуге туђинске и не могу друкчије радити, јер птице, које су на мрак свикле, не подносе сунчеве свјетлости. Жалосно је по народ то, што ти тлачитељи народни налазе савезника код онијех, који на сва уста вичу, да хоће велику, слободну и независну Хрватску, а вође њихове међутијем потајице пружају руку тијем туђинским слугама, натражњацима и мрачњацима. Али надајмо се, да ће народ добро уочити те непријатеље и лажне пријатеље, који хоће да га поново заробе, па ће им, кад то устреба

показати, да су њихова времена прошла и да им је за увијек одзвонило. Налази се додуше и чиновника, који из потаје раде против новог стања у земљи, али ће јака рука нове владе умјети и знати стјерати такове на законити пут, јер према онима, који хоће и желе да се поврате црна Куенова и Чавракова времена, ма ко они били и ма како се звали, неће и не смије бити обзира ни милосрђа. Онај који иде за тијем, да се на врат народу и отаџбини наметне старо зло, осјетиће пошљедице свога злокбнога рада и увјериће се он и они, за које он аргатује, да је закон јачи од свију. Кад се хоће свакоме у земљи да зајемчи слобода мишљења и освједочења, кад се хоће да уведу у земљи слободоумне и напредне реформе (поправци), онда би злочинство било пустити мирно натражне и мрачне душе, да то извитопере и омету, па да се поврате они црни дани, кад борци народни нису знали, да ли ће осванути ондје, гдје омркну.

Већина, која помаже данашњу владу, свјесна је и о тешкоћи положаја и о својој одговорности према народу. И она ће постепено али сигурно изводити свој програм у духу и правцу напредном, па да створи такво стање, да широки слојеви буду бранич права народа и отаџбине. А да се то узмогне постићи, потребно је дати народу оно напредно оружје у шаке, које се зове уставним слободама и реформама. И за љубав тога ми морамо за данас оставити сва друга питања на страну и ријешењу њихову мора се приступити само онда, кад будемо сигурни, ослањајући се на снагу народну, да ћемо их с успјехом и корисно по народ моћи ријешити. Борбе се не бојимо, пред непријатељима не презамо, јер смо увјерени да је правда на нашој страни, и да нас у раду води само љубав према народу. (Бурно и дуготрајно одобравање).

Послије овога говора узео је ријеч парох Вељко *Лукић*. У темељитом говору своме тумачио је он народу програм српске самосталне странке. Растумачио је народу, какво стајалиште заузима српска народна самостална странка према Угарској, а какво према Хрватима и какви су захтјеви њезини.

Говор је испреплетен био згодним испоређењима тако, да га је народ веома пажљиво слушао. У осталом, о његову разлагању програма српске самосталне странке, нарочито у погледу привредног напретка народног, биће опширнијег говора, кад донесемо извјештај о јавној скупштини у *Вођину*, која је била два дана касније. Послије говора г. Лукића изабран је извршни одбор српске самосталне странке у Борови, у који су ушли ови:

Извршни одбор: Ђорђе Марковић поп, Стојан Бенак, Јосиф Ускоковић, Јаков Вудрог, Милић Шкорић, Марко Поповић, Јован Марковић учитељ, Матија Ногић (Гаћиште), Јоцо Живковић, Јово Лончар, Алекса Јасика, Ферко Тот, Вељко Лукић поп, Милош Дамјановић, Марко Амићић, Ђорђе Коркут учитељ.

Након тога је у кратком, али лијепом говору д-р Милован Жанић поздравио у име Хрвата, а напосе у име хрв. пучке напредне странке организацију српске самосталне странке у вировитичком котару, па истакао све заједничке тачке једне и друге странке, које су још дуго и дуго упућене једна на другу. Ако се када у чему и разиђемо, нека нам буде пред очима опасност од туђина и међусобна љубав. Тај је говор примљен с великим одобравањем. На то је скупштина закључена, народ веома задовољан, поче се разилазити кућама разговарајући и претресајући оно, што је чуо од својих народних људи на овој скупштини.

Браћа и сестре.

Рани мајка девет милих сина
И десету шћерцу мљезиницу;
Ранила их док их одранила,
Докле били сини на женидбу,
А ђевојка била на удају,
Њу ми просе многи просиоци:
Једно бане, друго џенерале,
Треће проси из села комшија.
Мајка даје у село комшији,
Браћа дају с преко мора бану,
Још су браћа сестри бесједила:
„Ја ти пођи, наша мила сејо,
„Ја ти пођи с преко мора бану,
„Ми ћемо те често походити:
„У години свакога мјесеца,
„У мјесецу сваке неђељице“.
То је сестра браћу послушала,
Она пође с преко мора бану.
Ал' да видиш чуда великога!
Ја Бог пушћа од себе морију,
Те помори девет милих брата,
Сама оста саморана мајка.
Тако стаде три године дана.
Љуто Пишти сестрица Јелица:
„Мили Боже, чуда великога!
„Што сам врло браћи згријешила,
„Те ме браћа походити неће?“
Њу ми коре многе јетрвице:
„Кучко једна, наша јетрвице!
„Ти си врло браћи омрзнула,
„Те те браћа походити неће“.
Љуто пишти сестрица Јелица,
Љуто пишти јутром и вечером,

Ал' се милу Богу ражалило,
Па он посла два своја анђела:
„Ид'те доље, два моја анђела,
„До бијела гроба Јованова,
„Јованова брата најмлађега,
„Вашијем га духом заданите,
„Од гроба му коња начините,
„Од земљице мијес'те колаче,
„Од покрова режите дарове;
„Спремите га сестри у походе.“
Хитро иду два Божја анђела
До бијела гроба Јованова,
Од гроба му коња начинише,
Њинијем га духом задануше,
Од земљице мијесе колаче,
Од покрова резаше дарове;
Спремише га сестри у походе.
Хитро иде нејачак Јоване;
Кад је био двору на помолу,
Далеко га сеја угледала,
Мало брже пред њег' ишетала,
Од жалости врло заплакала,
Руке шире, у лице се љубе;
Па је сеја брату бесједила:
„Јесте л' ми се, брате, затјецали,
„Кад сте мене младу удавали,
„Да ћете ме често походити:
„У години свакога мјесеца,
„У мјесецу сваке неђељице?
„Ево данас три године дана
„Нијесте ме јоште походили!“
Још је њему сеја бесједила:
„Што си тако, брате, потавњео
„Баш кан' да си под земљицом био?“
Бесједи јој нејачак Јоване:
„Шути, сејо, ако Бога знадеш!
„Мене јесте голема невоља:
„Док сам осам брата оженио,
„И дворио осам милих снаха;
„А како се браћа иженише,
„Девет б'јелих кућа начинисмо;
„За то сам ти поцрњео, сејо.“
И он био три бијела дана.
Опрема се сестрица Јелица,
И опрема господскс дарове,
Да дарује браћу и снашице:
Браћи реже свилене кошуље,
А снахама бурме и прстење,
Ал' је Јово врло устављаше:
„Ти не иди, моја мила сејо,
„Док још браће у походе дође.“
Ал' Јелица останути не ће;
Она спреми господске дарове;
Отале се Јово подигао
И са шњиме сестрица Јелица.
А кад близу двора долазише,
Код двора је пребијела црква,

Па бесједи нејачак Јоване:

„Ти почекај, моја мила сејо,
„Док ја одем за бијелу цркву:
„Кад смо средњег брата оженили,
„Ја сам златан прстен изгубио,
„Да потражим, моја мила сејо.“
Оде у гроб нејачак Јоване,
А остаде сестрица Јелица
Чекајући нејачка Јована.
Чекала га, па га потражила,
Ал' код цркве много ново гробље;
Ту се одмах јаду осјетила,
Бе ј' умро нејачак Јоване.
Хитро иде двору бијеломе;
Кад је близу двора долазила,
Ал' у двору кука кукавица;
То не била сиња кукавица,
Веће њина остарила мајка.
А Јелица на врата долази,
Она виче из грла бијела:
„Јадна мајко, отвори ми врата.“
Стара мајка из двора бесједи:
„Ид' одатле, од Бога моријо,
„Девет си ми сина уморила,
„И мен' хоћеш остарили мајку?
А Јелица била бесједила:
„Јадна мајко, отвори ми врата,
„Ово није од Бога морија,
„Већ Јелица, твоја мила шћерца.“
Па јој мајка отворила врата,
Закукаше, кано кукавице,
Рукама се б'јелим загрлише,
Обје мртве на земљу падоше.

Програм*)

српске народне самосталне странке.

Политички програм.

Српска самостална странка донијела је први свој програм на конференцији карловачкој 1887. г. Тај је програм био у пуној снази све до страначке конференције од 30. маја (12. јуна) 1901., која је уочила многе непотпуности и средишњем одбору повјерила задатак да карловачки програм ревидује. Средишњи је одбор извршио ову задаћу у сједници својој од 17. (30.) јула 1901. По тој ревизији остао је програм од 1887. г. у главним начелима недирнут, неки су његови захтјеви јасније формулисани и тачније стилизовани, док су поједине његове опћените изјаве конкретно израђене и подробно разложене. Овај ревидовани програм утврдила је и усвојила велика конференција српске самосталне странке, која је 12. (25.) мајта 1902. г. одржана у Загребу. Тај програм гласи:

*) Тумачења о овом програму донијели смо у идућем броју „Српског Колоа“.

I.

1. Сматрајући српски народ сасвим равноправним са хрватским народом, српска самостална странка заступаће и браниће српску народну индивидуалност и право српског народа као народа на аутономију наше српске православне цркве и школе на историјском темељу, дакле са правом слободнога у томе званичења, управљања и располагања под једним ограничењем врховнога надзора круне.

2. Српска самостална странка тражиће према начелу равноправности признање српског народа у троједној краљевини, и према томе да се у сваком унутрашњем закону, наредби или другом важном службеном чину, гдје је ријеч о народу краљевине Хрватске и Славоније или о његову језику, достојно уважи име и језик и српскога народа.

3. Српска самостална странка захтијева, да се успостави право српскога народа на аутономију у школи, и надлежност српског народно-црквеног сабора и постављених по њему школских органа, а према томе да се садашњи земаљски школски закон преиначи у том правцу, да не буде у опреци са нашим автономним школским уредбама и да се Срби ослободе дужности прилагања на комуналне школе, а земља и опћина да буду дужне сразмјерно допринашати на издржавање српске народне вјероисповједне школе као и на комуналне.

4. Тражи законом ујемчену равноправност православне вјероисповјести с римокатоличком; да се наша вјероисповијест назива источно-православном, а овопредјелна црква наша српско-православном. Према томе захтијева да се отклоне све установе, које потпуној равноправности обих вјероисповијести на путу стоје.

5. Према броју становништва тражи сразмјеран принос из земаљских извора како за српске автономне школе, тако и за све друге просвјетне установе; осим тога захтијева сразмјерни, законом ујемчени принос српској православној цркви и њеном свештенству, и то тако, да се принос на те цијели даје посредовањем компетентних органа народно-црквене аутономије.

6. Тражи да се законом зајемчи, уреди и заштити неограничено и слободно употребљавање српске народности.

7. Захтијева да се законом уреди употребљавање ћирилице као потпуно равноправне с латиницом у званичењу свију земаљских автономних власти.

II.

1. У одношајима краљевина Хрватске и Славоније према Угарској у друштвеним, просвјетним и хуманитарним питањима сматра срп-

ска самостална странка интересе Срба и Хрватата за сасвим истовјетне.

2. Српска самостална странка признајући као закон државноправну, године 1868. склопљену, а године 1873. ревидирану нагодбу, коју су Угарска и Троједница равноправно установиле, браниће самосталност краљевина Хрватске и Славоније и тежиће за проширењем те самосталности законитом ревизијом саме нагодбе, нарочито ће пак тежити за финансијском самосталношћу њеном. Уједно ће захтијевати да се приликом ревизије нагодбе уз хрватски народ и језик призна и српски народ и језик, а ћирилицу, као писму српскога народа, призна потпуна равноправност с латиницом у свима заједничким звањима на територију краљевина Хрватске и Славоније.

3. Све оне установе, које осигуравају права грађана, као: независност суда, пороту, потпуну слободу штампе, потпуну слободу збора и договора, реформу изборног реда у духу изборне слободе и општег бирачког права с тајним гласањем по опћинама и праведном подјелом изборних котара, и т. д. заступаће странка у демократском духу.

4. Српска самостална странка радиће за аутономију опћине, котара и жупаније.

5. У друштвено-економским питањима тражи, да држава свима силама ради на томе да се заустави данашње економско пропадање у земљи; да се данашњи државни намети смање и праведније разрежу, а опћине се ослободу од купљених државних пореза и сви опћинари без разлике по једном кључу да плаћају све опћинске и школске намете; тражи, да се већа важност полаже на подизање наше земљорадње, занатлијства и трговине, да се према садашњем државно-правном стању из заједничких прихода сразмјерна свота одређује на инвестиције у краљевинама Хрватској и Славонији; да се законом одреди најмањи дио сељачког посједа, који је потребан за живљење, и тај дио да се заштити за вјечита времена од ексекутивне и добровољне продаје; тражи, да се отклоне узроци исељавању народном, да се народ сачува од кајишара, а држава да се постара, да сиромашан народ у часу потребе добије сходне зараде; тражи да се економским установама српскога народа пружа иста законска погодност, као и земаљским, односно државним.

6. Тражи да се закон о имовним опћинама промијени у том правцу, како би правоужитници као фактични власници имовних опћина имали од имовних опћина користи, које сада тако рећи немају.

7. Српска самостална странка радиће на оснивању чисто српских привредних, просвјетних

и друштвених установа и потпомагаће сваки смишљен рад у овом правцу.

8. Тражиће преко својих заступника земаљског сабора краљевина Хрватске и Славоније, односно заједничкога сабора, потпуну равноправност свих немађарских народа, а посебице српскога народа у Угарској и унапређење просвјетног и економског развитка њихова.

9. Радиће на томе, да се спољна политика наше монархије, према бројном надмоћју Словена, не води у противсловенском духу, и да у интересу мирног народног развитка не тежи ни за каквим освајањима, признајући начело: исток источним народима.

Аутономни програм српске самосталне странке

утврђен на конференцији 12. (25.) марта 1902. у Загребу.

Српска самостална странка настојаће преко својих посланика на народно-црквеном сабору:

I.

Да се правд српског народа у карловачкој митрополији, на народно-црквеном аутономију признато највишим привилегијама и узаконено основним законима државним и земаљским, наиме: угарским законским чланцима XXVII. од 1790—91, XX. од 1848, IX. од 1868, и троједничким од 14. маја 1887. — очува неокрњено и да се отклони свака досадашња, а онемогући свака нова повреда народно-црквене аутономије и сваки незаконити утјецај државне власти, који би присвајао себи право располагања у нашој аутономној управи.

II.

Да се при дограђивању народно-црквене организације у духу признатих и постојећих аутономних урелаба очува право слободног учешћа народног у спољашњој управи цркве, школе и народних фондова.

Према овом начелу настојаће српска самостална странка, да се донесе нарочито уредба: а) о избору митрополита-патријарха; б) о избору епископа према начелу усвојеном и спроведеном у нашој народно-црквеној организацији у погледу избора вишег и нижег клира; в) о уређењу епархија с нарочитим обзиром на то, да се избор свештеничких и учитељских чланова епархијске скупштине доведе у склад са изборним редом за наш народно-црквени сабор; г) о црквено-судском поступку епархијских конзисторија и митрополитског савјета.

III.

Српска самостална странка настојаће, да наш народно-црквени сабор поради својим путем, да се законом изједначи српска православна црква са римокатоличком у својим ме-

ђусобним односима; да се већ једном укину сасвим застареле и данашњем просвијећеном вијеку противне наредбе донесене у смислу конкордата, које не постоје ни у нашој монархији нигдје више, него само у Хрватској и Славонији, а на штету православља према римокатолицизму.

IV.

Да се српском народу поврате одузете народно-автономне школе и имање школско; да се омогући подизање нових српских автономних школа и отклоне сметње које спречавају успостављање права српског народа на школску автономију.

V.

Да се даје и издаје сразмјерни принос из државних односно земаљских извора српским православним црквама, народно-автономним школама и другим просвјетним установама; да се законом зајамчени принос српској православној цркви и њеном свештенству даје и издаје посредовањем компетентних органа наше народно-црквене автономije.

VI.

Да се положај нашег свештенства и учитељства морално и материјално подигне и унаприједи. Тога ради да се донесе уредба о дотацији свештенства и учитељства с нарочитим обзиром на то, да се свештенство у свима епархијама изједначи по плати и донесе мировинска уредба за свештенство и учитељство; да се дисциплинарна правила за свештенство и учитељство преиначе, и то за свештенттво тако, да се према § 18. тач. 2. саборског устројства протегну само на дисциплину у духовним стварима, не ограничавајући грађанска и автономна права свештеника.

VII.

Да се донесе уредба о дотацији митрополита-патријарха и епископа према достојанству њихову. Сувишак народно-црквених добара, одређених за ову дотацију, да се употреби на црквене и народне потребе српског народа.

VIII.

Српска самостална странка настојаће, да народно-црквена добра дођу под сталну стручну управу, како би се истима рационално управљало и приходи њихови тако подигли, да би не само манастирским, него и народно-просвјетним потребама што боље служити могли. А уједно, да се народно-црквено имање сачува и обезбиједи од сваког незаконитог потраживања и отуђивања.

IX.

Српска самостална странка нарочито ће настојати, да се не повређује нашем народно-

црквеном сабору право потпуно самосталног дјеловања и да се сабор без икакве сметње са-стаје увијек у законом одређено вријеме, а ванредно по потреби.

Српска самостална странка бираће само такве посланике, који усвајају како овај автономни, тако и цјелокупни програм њен, и дају јамства, да ће га савјесно заступати, те очекује од својих посланика, да ће на народно-црквеном сабору као *српска самостална странка* споразумно радити са осталим народним странкама, у колико се оне са овдје изложеним начелима и захтјевима слагале буду.

Народно здравље.

Кад чељаде крв пропљује.

Крвав кашаљ (пљување, хркање или бацање крви) јавља се или као скроз подједнака, црвено бојадисана, пожитка гњиладина, или као гнојава хракотина, прошарана кад крупнијим кад ситнијим грудницама и кончићима усирене крви. По гдекада таки болесници избацују неусирену, живу или пресну, чисту, махом пенушаву крв отворене боје, а већ ређе се дешава, да она изненада и без кашља јурне таком снагом, да се легенима мора хватати. („Опучила му се крв на грло“; „Тргла му крв на уста“). Ма у ком облику, нас крвав кашаљ махом поплаши. Некако смо свикли, да ту појаву рачунамо у један од најпоузданијих знакова јектике (сушице). Шта више, на јектику и не помишљамо, докле год крв у испљувцима не видимо.

А грешимо у томе. Нити је сваки крвави кашаљ знак јектике, нити можемо искључити ту болест, ако у испљувцима нема крви. Има случајева, где н. пр. болесник не пљуне крв, коју је из дубине — рецимо из плућа — потхватио и искашљао, него ону што му је с које год стране — н. пр. из вредовних десни, из носа, из ждрела и т. д. — потекла, па се хракотини из грла и плућа случајно надовезала. За то је у таким приликама и нађемо махом на површини оне лопте, коју је болесник избацио.

Али и крв из дубине није увек тако озбиљна појава, да од ње морамо страховати. Има људи који с времена на време баш из самих плућа крв бацају, па су ипак целог века здрави и дубоку старост доживе. Крвав кашаљ је у таким приликама сасвим другог порекла и друге природе, па према томе и другог значења по човечје здравље. Наши мисле у таким случајевима „шуљеве у прсима“.

*) Има примера да чељаде и пробљује крв. Крв је онда махом сасвим мрка — као оно кавена стеља и долази из желуца. У таким случајевима јавља се мрка крв и у изметинама.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Сасвим друкче стоји с оценом крвавог кашља, ако се јави код особа, које су и онако склоне јектици, па ма оне у тај мах биле привидно здраве и снажне. Ту је већ сумње, да је крв у испљувцима претеча озбиљнијих промена и појава у плућима. Па чак ни ту није искључена могућност, да је крвав кашаљ сасвим невине природе. Поуздано се, дакле, у напред не може ништа рећи, па је зато увек боље, ако такви болесници бацање крви узму као благу навест природе, да, истина, озбиљнијих промена још нема, али да се оне по свој прилици већ почињу спремати. То је, тако рећи, прст, којим нам природа још за времена попрети, па ту претњу ваља озбиљно узети. Ко тако схвати крвав кашаљ још за рана, тај ће, без сумње, одмах потражити лекарски савет, и тачно се њега придржавати, па и поред кашља и других појава дуго живети и сразмерно здрав бити.

Чим се крвав кашаљ појави ваља болесник одмах да легне и у постељи мирно чека, док се крв из његове хракотине сасвим не изгуби. Сваки јачи покрет могао би му у том стању нахулити. Нарочито се не сме кретати горњим деловима тела (главом, трупом и рукама), а не сме се ни премештати, ни колима возити. Шта више, не сме ни гласно говорити, него се споразумева шапатом или писмено. Ако је уплашен, уплахирен или раздражен — као што је то обично — нека му се укућани постарају, да га што пре умире. Најбоље ће учинити, ако к њему не пусте никакве походе, и ако својим мирним и трезвеним понашањем покажу, да и сами нису преплашени и збуњени. У томе треба бити веома обазрив, јер такви болесници читају човеку с лица.

Да се срце умири, а крвни сасуди стегну те и крволипћење престане, спреме се болеснику хладни облози из воде или са леда — али само у том случају ако га хладноћа не дражи на кашаљ. Драз на кашаљ и кихање може болесник донекле и сам савладати, а облози се спремају овако. Натопе се 2 повећа пешкира у хладну воду (или се међу на лед), па се онда оцеђени наизменце полажу болеснику на груди. Обично се хлади лева страна грудног коша с преда, где је срце, али кад болесник тачно означи баш оно место, где му крчи и „ври“, или где га „тишти“ и „боли“, пристају хладни облози и на то место. Чим се један пешкир загреје, замењује се другим.

У многим породицама дају против крвава кашља и слану воду, а тај лек препоручују за први мах и лекари. Узме се обична кашика кухињске соли, раствори се у чаши воде, па се тај раствор даје болеснику, да га помало — гутљајима — пије. Место соли дају варошани

у таким случајевима и ситно грумење чиста леда, да болесник сиса или гута.

Не би ли се крв на ниже обастрмила и што мање плућима навирала, завијају лекари гњатове (т. ј. ноге од колена па на ниже) или само листове у мокре завоје. Неки место тога назују болеснику двоје чарапе: — доње (до коже) памучне и претходно у води натопљене, а поврх њих друге — вунене и сухе. Помаже и то, ако се болеснику подвезу наизменце руке или ноге — тако, да крвоток у њима успори, те да се на тај начин крв донекле од плућа одбије. По себи се разуме, да ћемо тим средствима само онда успети, ако их савесно и правилно употребимо. Нарочито ваља пазити, да подвезивањем појединих делова тела не прекинемо у њима крвоток сасвим, јер би иначе обамрли. С тога се подвезе не стежу сувише, а међу се наизменце — сад на једну, сад на другу руку или ногу.

За све време крвава кашља храни се болесник течном а хладном (или тек мало смлаченом) храном (н. пр. млеком). И то је правило, да му се храна даје почешће а у мањим оброцима. Велике количине ма које течности и обилате оброке такви болесници не подносе. Зато им се ни жеђ не гаси водом, него ледом — ако је то икако могућно. Нарочито су у таким приликама опасна алкохолна пића, али и кава и чај. Да се опет болесник при храњењу и појењу не би морао дизати, храни се и поји се на савијену цевчицу од стакла, лима, дрвета, сламе и т. д. Ваља и на то пазити, да је болеснику столица у реду: — не сме бити запечен.

Болесник се може из постеље дићи тек онда, кад престане крв бацати. Али се ни после не сме јуначити, јер се унапред не може знати, хоће ли му се крвави кашаљ повраћати или не. С тога саветују лекари сваком оном, који је једаред крв пљувао, да се не напреже; да бежи од прашине и запаре; да много не пешачи — нарочито не уз брдо; да не трчи, не игра, не гимнастише, не весла и т. д. — у опште: да се клони свега, што ће га тако заморити, да се не задува. И хладно купање није за такве особе, а ни алкохолна пића. Исто се то може рећи и за јаку каву и чај — у опште за све напитке, који драже, а нарочито оне, који пенушају и рескају, као што је н. пр. сода, неке минералне воде, шампањац и т. д. И велике количине других течности — н. пр. воде или млека — могле би такој особи крвави кашаљ повратити — нарочито ако их попије за сразмерно кратко време. Према томе ћете сад ласно разумети, за што н. пр. млади људи пропљују крв иза какве бурне непроспане ноћи, у којој су — рецимо после игре

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

раздражени, загрејани и преморени на душак попили по неколико чаша пива. У таким приликама није пиво морало бити ни хладно, па да ипак изазове „крвав кашаљ“.

„Здравље“

Д-р Б.

1906. година.

ОКТОБАР — ЛИСТОПАД

ДАНИ	Стари календар	ДАНИ	Нови
Н 1	Покров Богородице	14	Калист
П 2	Кипријан и Јустина	15	Терезија
У 3	Дионисије Ареопagit	16	Галус
С 4	Стеван Штиљановић	17	Хедвига
Ч 5	Мученица Христина	18	Евангелист Лука
П 6	Апостол Тома	19	Фердинанд
С 7	Сергије и Вакхо	20	Фелицијан
Н 8	Преподобна Пелагија	21	Урсула
П 9	Стеван деспот	22	Кордула
У 10	Мученик Евлампие	23	Иван Капист.
С 11	Апостол Филип	24	Архан. Рафаил
Ч 12	Мученици Пров. и Тарах	25	Хризант
П 13	Карпо и Папила	26	Амадеус
С 14	Преподобна мати Параскева	27	Флоренције
Н 15	Јевтимије и Лукијан	28	Симеон и Јуда
П 16	Мученик Лонгин	29	Евсевија
У 17	Пророк Осија	30	Клаудије
С 18	Евангелист Лука	31	Фолфанг
Ч 19	Пророк Јона	1	Студени. Сви Свети
П 20	Великомученик Артемије	2	Задущнице
С 21	Преподобни Иларијон	3	Хуберт
Н 22	Аверкије епископ	4	Карло Бором.
П 23	Јаков брат господњи	5	Емерих
У 24	Мучен Арета и др.	6	Леонард
С 25	Маркијан и Мартир.	7	Енголберт
Ч 26	Вел. муч. Димитр. (Митр.-д.)	8	Готфрид
П 27	Мученик Нестор	9	Теодор
С 28	Арсеније архиепископ српски	10	Трифун
Н 29	Аврамије, Анастас.	11	Марти епископ.
П 30	Милутин краљ српски	12	Емилијан
У 31	Стахије и Амплије	13	Станислав

Сунце	дана	излази	залази
	15	6:33 час.	4:47 час.
	20	6:41 „	4:39 „
	25	6:48 „	4:32 „
	30	6:54 „	4:26 „

Мене месеца. Млад месец 4. у 11 сата 42 м. ноћу.
Прва четврт 11. у 2 с. 49 м. ноћу.
Пун месец 19. у 5 с. 45 м. ноћу.
Последња четврт 27. у 10 с. 45 м. у вече.

О празницима и светитељима.

4. Св. Стеван Штиљановић. После смрти деспота Јована (1502.) позове Стевана Јелена, удовица Јованова, да јој помаже у деспотској управи. Из Моравића сузбијао је Стеван јуначки Турке, а затим се испред Турака склони у Барању, у тврђаву шиклушку. Ту умре 1515. Тело му лежи у манастиру Шишатовцу.

9. Св. Стеван нови, деспот српски. Био је син деспота Ђурђа Бранковића Смедеревца. После пропасти Деспотовине 1459. пређе у Срем те заузео онде очина добра, али је све мислио како би ослободио Српску Земљу. Када се већ не могаше одржати у Србији, оде у Зету те се онде ожени свастиком Ив. Црнојевића Анђелијом (види 30. јули). Одатле је прешао у Италију где је и умро (1477). Тело му је почивало

у задужбини деспотској у Крушедолу, где је са моштима жене му, мајке Анђелине, и синова им уништено од Турака 1716.

14. Преподобна Параскева (св. Петка). Родила се при крају 10 века у јужној Тракији на Средоземном Мору. Своје имање је поделила сиротињи, па је живела у пустињи постећи и молећи се Богу. У 13. веку пренесе јој тело бугарски цар Јован Асен у Трново, а кад Турци овладаше Бугарском, пренесу је хришћани у Видин, па у Србију, у Цариград и напослетку у Молдавску, у Јаш, где и сада почива у цркви св. три Јерарха.

18. Св. еванђелист Лука је био ученик апостола Павла и пратио га је на његовим путовањима. По његовом упутству је написао своје еванђеље (до 63. год.), а осим тога и књигу „Дела апостолска“. — **Св. Петар**, митрополит црногорски, је од рода Петровића Његоша. После смрти митрополита Саве, стрица свога, постаде митрополитом као Петар I. Завладачио га је у Карловцима 1784, митрополит Мојсије Путник. Као митрополит, Петар се много бринуо да одржи мир међу племенама црногорским и да она племена, која су била под Турцима, присаједини Црној Гори. Он је 1796. дао Црној Гори први законик од 16 правила, који је после допуњаван. Под његовом управом је стајала и Бока Которска, али је мораде пустити Аустрији 1814. године. За време св. Петра у Црној Гори није било кнеза, али је он имао угледа међу главарима и народом као владар. Народ га је још за живота звао светим. Он није чинио ништа силом ни казном, него благом речју, очинским саветом, а у невољи и проклетством. Умро је на Цетињу 17. октобра 1830. год. 48 година је управљао Црном Гором. Почива у манастиру цетињском. О Петрову дне и Малој Госпојини долази народ из Црне Горе и Приморја свецу на поклоњење. Свечана служба се служи о Лучину дне 18. октобра.

26. Св. Димитрије се родио у Солуну, у Македонији. Живео је у доба када су жестоко гонили хришћане, па будући да се не хтеде одрећи Христове вере, буде бачен у тамницу и погубљен 26. октобра.

28. Св. Арсеније, архиепископ српски. Када се св. Сава 1233. одрекао архиепископског достојанства, одреди Арсенија за свога наследника. Арсеније је управљао српском црквом тридесет година (до 1263.). По упуству св. Саве подигао је Арсеније престони манастир светих Апостола код Пећи, камо је касније, за време краља Милутина, пренесен престо архиепископије; (од цара Душана је ту становао патријарх српски све до пре неких 130 година, када су Турци укинули патријаршију).

30. Стеван Милутин, свети краљ бањски. Био је син краља Уроша I. Великог и краљице Јелене. Пошто му је старији брат краљ Драгутин уступио престо, дао се свом снагом на посао да прошири границе српске државе. На штету византијске царевине размакнуо је и велике државне границе према југу и југозападу, а проширио их је нешто и према северо

истоку. Био је добар син православне цркве па је подигно многе задужбине, и обдаривао је богато цркве у Цариграду, Солуну и Јерусалиму, а у Цариграду је подигао и болницу. Умро је 29. октобра 1321. Мошти му положише у Бањском манастиру, но доцније их испред турске навале пренесоше у Софију, престоницу садашње Бугарске, где су и сад у саборној цркви.

Шумске штете.

Сељак упућен је сваким даном у шуму, јер дрва су му једна од најпотребнијих намирница за његове животне прилике. Добро је, ко има своју шуму, тај сијече како хоће и колико хоће, али тешко је ономе, који нема своје шуме. За тога не преостаје ништа друго, него да купује дрва, што може или од другог, који има доста шуме или законским путем из шума државних или имовних општина, на које је последње највише упућен. Који не може купити, тај и бесправно дрва сијече — краде — јер гријати се мора, хљеб се пећи мора и тако настаје безброј бесправних сјеча, особито у имовним општинама, чији је закон веома благ код осуђивања.

Разнолично је, колико која имовна општина даје својим правоужитницима годишње дрва по платној такси, али познато је, да у сиромашнијим имовним општинама, као прво банска, која даје годишње 3 кубична метра дрва за огрјев на задругу (обично), такве количине дрва не удоваљавају потребама сељака, односно правоужитника и онда није за чудо безброј горосјеча.

Сам закон у осуђивању горосјечаца или криумчара доста је несавршен, јер за правоћну осуду довољна је оптужба лугарева, као заприсегнуте особе и оптужени мора бити осуђен, био крив или не. Наиме догађа се веома често, да горосјечац, ухваћен на самоме дјелу сијече или на путу са дрвима, не каже своје име, него нечије друго и тако овај ни крив ни дужан бива осуђен, а шумске штете се гомилају на леђа појединаца, особито на кућне бројеве, у којима нема мушка господара или на такве, који не долазе у шуму, па су непознати подручноме лугару. Тешко је доказати, или се то и не уважаје пред облашћу, гдје је дотичник читав тај дан провео, кад му се намеће горосјеча, тим више још кад се узме, да човјек позван након 1—2 мјесеца пред област од дана оптужбе, да докаже своју невиност, јер не слутивши, да доказује, гдје је био пред толико вријеме, заборави све, чим би се бранити могао, јер то је исто, кад се изненадно пита, гдје си био пред 5—6 недјеља, кад би питао, што си и ручао тога дана. Дакле поред тешке обране, лугарева оптужба као заприсегнуте особе, заслужује велику вјеру и оптужени мора

онда бити осуђен, и за то није чудо, што их безброј у народу кука на осуђене непознате му горосјече.

Да видимо, како је у томе погледу у краљевини Србији. Тамо се сијече у држав. шумама, из којих свака задруга има право на 30 куб. мет. дрва за домаћу потребу годишње, а штеточињи се суди ради крађе. Поступак за оптужбу горосјечца је овај:

Чувар држав. шума (лугар) мора горосјечца наћи на самоме дјелу — друго све не вриједи — кад га нађе, одузме му сјекиру и оде у општинску судницу (уред), те за 24 сата изаћи на лице мјеста, гдје је штета почињена, са општинским предсједником (начелником) и са два још присутна сељана позвавши и горосјечца, који на лицу мјеста има признати своје дјело, а ако не ће, увјеривши се сви, да је горосјеча учињена и увјеривши се у личност горосјечца, подноси чувар шума свој реферат (оптужбу), који потписују општ. предсједник и она двојица присутних и таква оптужба упућује се среској власти (котару), која води истрагу, а онда по свршеној истрази упути суду, који изриче осуду.

Овакав поступак отешчава службу лугарима, али то је уведено само за то, да не може нико невин бити оптужен нити осуђен. Ако такав поступак отешчава службу лугарима, али с друге стране олакшава поступак суду, јер оптужени се више не може бранити, јер таква оптужба, по четворици потписана је истинита и несумњива, дочим код поступка наших области је тежак и замрслив пут, ако се оптужени невин оптужен, или и крив, што је обичније, почиње бранити и не признавати дјело, али област завршује поступак са гледишта лугару вјеровати и оптужени мора бити осуђен.

Видимо дакле да је велика разлика у тим законским чланцима у Хрватској и Србији, па би зажељно било, да макар области у Хрватској код расправљања таквих дјела дају што бољу прилику оптуженоме се бранити и што савјесније испитати сам чин, не претпостављајући увијек, вјеровати само лугару, као заприсегнутој особи.

Чемерница, 6. октобра 1906.

Петар Манојловић

окр. подшумар.

Шта се збива у нас и у свијету.

Говор краља Петра у Нишу. Приликом коњичких маневара у околици Ниша приредило је нишко грађанство краљу Петру сјајан дочек. На поздравни говор предсједника нишке општине приликом бакљаде одговорио је краљ Петар ово:

Драги моји Нишлије! Поздравом, који сте ми приредили овако величанствено и у тако великом броју

www.unil.hr
 У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

Уговором нашега председника општине ја сам дубоко, јер у томе видим доказ ваше верности и спреам мене и моје династије. Моје је уверење вазда било да су Нишлије достојни мога владалачког благовољења и с таквим осећајима ја сам и овом приликом дошао у вашу средину. Тврдо уверен, да као краљ Србије, будем непоколебиви чувар устава, чувар народних права и слободе, и ја се радујем што као унук славнога Карађорђа ово могу изјавити и пред Нишлијама, који су вековима жудили и борили се за слободу.

Као отац старају се, да и свога сина престолонаследника, однегујем у истим осећајима према народу и слободама. И владалац и народ имају своје дужности, којима је крајња сврха: благостање и напредак народа. Овако разумевајући свој владалачки положај ја се само радујем што у Вашем понашању и вашим изразима видим, да становници гордога Ниша правилно поимљу дужност грађана према свому владоцу и отаџбини. Нека вам је од моје стране хвала на томе, јер ми то утврђује уверење, да владар с народом таквих осећаја неће промашати своју задаћу. Живили моји верни Нишлије!“

Различне вијести.

† Јелена Јоановић рођена племенита Новић, удова покојног септемвира Бранка Јовановића, умрла је ово дана у Загребу изненада наглом смрћу од срчане слабости. Та племенита Срикиња завјештала је још прије десет година Загребачкој Српској Основној Школи заједно са њеним некад у свему Српству познатим и чувеним добрим мужем покојним септемвиром Бранком Јовановићем, лијепу нову кућу у Загребу у вриједности од 60 до 70.000 круна. Осим тога завјештала је Српској Женској Добротворној Задрузи у Загребу, којој је она потпредседница била, као и за градњу Српског Дјевојачког Интерната у Загребу по 2000 круна у готову, што и ми и овдје у име цијелог Српства благодарно биљежимо.

А брат покојне добротворке српске, вијећник Судбеног Стола г. Коста племенити Новић, уручио је од своје стране за вјечиту успомену на своју племениту сестру спомена ради Привредниковом Шегртском Фонду 100 круна у готову.

„СРПСКО КОЛО“

НАРОДНИ ЛИСТ

ПРИМА ОГЛАСЕ УЗ
 УМЈЕРЕНЕ ЦИЈЕНЕ

Штампа Српске Штампарије у Загребу.

СВАКА СРПСКА КУЋА

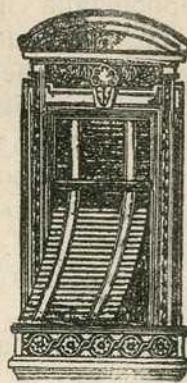
ТРЕБА ДА ИМА КАРТУ

≡ ПРАВОСЛАВНИ СРБИ ≡ У ХРВАТСКОЈ И СЛАВОНИЈИ

ПО ПОЛИТИЧКИМ ОПШТИНАМА И ИЗБОРНИМ СРЕЗОВИМА ЗА ЗЕМАЉСКИ САБОР.

КАРТУ ЈЕ САСТАВИО Г. ДР. ВАСА РУВАРАЦ, А ИЗДАЛО „СРПСКО КОЛО“ У ЗАГРЕБУ. ИМА ДВИЈЕ ВРСТЕ КАРТА: НА ДЕБЉЕМ ПАПИРУ К 2, А НА ТАЊЕМ ПО К 1. РАТАРИ ДОБИВАЈУ У ПОЛА ЦИЈЕНЕ. - -

КО ХОЋЕ ДА ИМА ОВУ КАРТУ НЕКА ПОШЉЕ УПРАВИ „СРП. КОЛА“ ЗА ПРВУ К 1 И 10 ПОТ. ЗА ПОШТАРИНУ ИЛИ ЗА ДРУГУ 50 ПОТ. И 10 ПОТ. ПОШТАРИНЕ.

Фабрика
 жалузија,
 ролета,
 дрвених
 и жељезних
 завојних
 напака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтин
 фабрикате

Цијеновници бадава и франко.

604. 5—

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.